

Eesti riiganduse-koogu.

VIII c

Yvene Aug.

1923.

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K45606-3

33 lk.

S
le
pe
ra
ru
I
19
tu
mu
Su
Sa
To
tu
mu
jäu
192
lu
ses
ol

Gustav Suits.

See murrang mis G. Suits läiendas, on rajastust
leidesid tema tööle, eriti "Tulemaas". Samane
persoonlikus põhitan, individuaalne loom, see jääb
ka edespäidi. Ta on ka kirjandusliku tähtsusega
kuid tähtis on ta isik kui luuletaja.

I luuletuste raagu "õlu tuli" (1905); "Tulemaas" (1913) ja
1920a. raagu "Õhviruut". Viimane on armastusluule
tuste valik 1904 - 1920a. Selles on palju luuletusi
mis "õlu tulest" on väetud ja ka "Tulemaas".
Erimusi tekstest raagidest on näha stiilis.

Suits taotseb samased ütlusi, mida kavalikult
taotsetakse. Selleks et Suitsi värvi mõtet aru saada
tuleb sõnu ümber asetada. Suits on tendents
mõtet raskesti väljendada; taotseb ka muudeln
sõnu; rahva keele ja hingelooma ühe lühedat.
1922a. raagu "Kõik on kogu meenagu", mis on
luuletusi 1913 - 1921a. Selles raagus on luuletused
sest ajast, mil tema hingelooma juba muutunud
oli, ja kui ta teadlikumaks sai stiilis.

2
Turtan süm ümber teinud mitmed aasa seelused muutusi.
Sellel muutuskogal on tugev poliitiline veldum; G.S. on
suu hoolikalt pälginud kodumaa sündimusi, ka väljast.
hoolt; see on G.S. enese meeleolude päevaraamat.

Ta kirjeldab maailmaste- ja eksperimentaali aaga, püüdnud
tab ka meie neresivust. Huuavaatelistel püüv püüv
sepaes, kuid see on tugevasti pakevivalne. Sagedasti
tundub ta subjektiivne, ülekaantune ja valgustab ette
mõnda asja. Tema muutustest kaastub alvavus
tulvoren kohta. Tawitab vaimual värsi. Näib nagu
oleks ta ära tahtnud tawitada kuni jünionini.

"Hesoni kevade õhtu" — igas ras on polt; keel napp.
Tuumas pettumus olivat äesti valadusest. Tugline saamis
laevates näeb ta Asutavale Raguks seitses.

G.S. oli tahtnud näha Soome- äesti lütu; tawakus
valamüri. Tema ei saanud oma individualismi
hõlma testet tahetega. Ta avab et meelde meelde
mis Temal on olus, siiski vööt petub ja et tulevik
meel ette taob. "Kelle ast."

Eino Leino.

31. I. 23.

Sündinud 6. VII. 1878. Põhja Soomes, Paltamo's. Tema isa
Antti Einoheim oli maamõõgja. Eino oli vanema
11. lapseks. Kõne, põhjamaa laadus on mõjunud Eino
kingelaadi poiale ja on ternud temast vaimult siiralt
lapsel. 5 aastast on ta lugeda. Kuulavatele
arenevale määrab vanem vend Kaseim (Yrjö) ja
võime järel võttis ta vajumise. Eino Leino aimas
põlve algul Runkungi süs Keinet; vaimalt omandas
ta Noor-Soomlase rahamõistlised raated ja raamatlik
mug võitlus vaimu. Juba 12 a. näeb ta aia esimesi kuul-
tuvi tücrstult. 15 a. on tal esimene luuletus kogu
Türi valmis, mis aga 1896 a. "härtsi rum laulid" -
nime all ilmus. 1895 a. on E. L. üliõpilane ja vaimu-
tet Nietzsche jünger. Eenda meelest on ta üliõpilane
seab sooraks suvali muundada ja avarpõrakeses teha
"Kalevala" ja rahvalooma kinge laulu. E. L. on väga
võlpinud. Ta on rühmamaist luuletus-kogu terepõlv.
1898 a. ilmus "Kalevala" aruandel luuletus-nõudend: "Toomela
luuk"; töö on tundumusevika, aga elaväärane ja

raskust mõistetak. Sarnane on ka tema teine näidend: "Sõda ja valguse pärast". Siin valitseb ta vana värsi mõõdu üle täiesti. 1903. a. ilmusid tema "Helkelaulu" koostanud loetud seda tema kõige paremaks saavutuseks. 1916. a. ilmus sama nime all II aine need laulud, kuid ei tänu enam kõrgusele. Kogu mõnetus on tulnud putustavatest lauludest mis kesk loome on loeldud Lihavõtte pühapäeval. Koostanud: "Kalla" (1908) ja "Talve öö" koostanud valusad ja tragilised paoned. E. L. on mõne kuulsa klassiku austaja. Taute on teda nii vähe tundud et ta "Jumaliku komöödia" Saome selle tõlge. Tutkav on E. L. ka kui nästariyouur. Nästimaiguse au ulatab üle 20. Kirjanduse austajana on tal lugupidada mine Saome. Tuntud ka novelli alal. "Nõu naine" miniatiivide rogu "Ühepäeva lühelood". E. L. kuulub volpaxate kirjameikade hulka kuid tema täid ei ole kark. üle mõitu punga mõtte; paremate halgas on ka nõrgemad. E. L. on kõige pöölt vaevava inspi:

end. -ratiaani mees, mitte raaluv, reustilselt taltsutatud
luuletaja," ütles teine armastaja Y.S.G.O.

lauk. E. L. on algpõlvine, sünnipärane aume. Ta on valmis
võimevõime kasugustele mõttevaolusele, olgu need
estetiilsed, kultuurilised ehk poliitilised raoked.

Tuudab subjektiivni põlv rahutus, etspaks vaime,
Yiku rahameeste põhimõtet peab suure aus.

al. Ema keele üle valtsel hanelaselt. Regi väisi hinge
tuudel põhjani. E. L. on märganud euras rahvalaule
eessõnu kõige mõjuvamaalt võib taustada. Teine
laul on moderniseeritud rahva laul, aga siiski
releilselt selge ja puhas.

Friedrich Wilhelm Nietzsche.

Uuulus Sarsa kirjani. Kõige tähtsam ja mõjuvama
skeptitsismi esitaja meemas filosoofias. Tal on
tugev fantaasia aume ja leevir Temperament, mis
on teinud teda võimatuks stilistiks kolmeaas Sarsa
prooras. N. saab teiselt mäistatavaks netle, kes
vaumaltreult pälgrat Teine haiglane hinge aume
artuust.

süüsi 15. X. 1844 a. siinmõpetaja pojanu. N. on avaraim
 et tema suguvõsa pärinevat Paala krahvidest Nietzi,
 kuis keda avaraim ei ole kindlaks tehtud. Isa kui
 noorelt raske vaimuhaiguse. Ülikoolis õppis ta
 Baumi ja Lesspzigis. Schopenhaueri nimetase
 tema enimsteks filosoofiliseks armastuseks. Schopenh.
 austas ta sellipärast et see alati valmis oli igasuguste
 tumeistatute ja ametlikkudele vooludele vastu
 astuma ja kohedat tätt julges muu vaevalt.
 Bareli üleskool tegi ettepaneku tulla Jena klassika
 kirjanduseks; N. võtab vastu, ta tutvub
 kaanonist Wagneriga kes tema poiale tugivasti
 mõjus. Kui Saksa Prantse sõda lautsi ~~peetuse~~
 siis võtab N. sellest lahusku välgal saavutamise
 ra. Rahvaste suurtes kokkupõrkamistes leidis N.
 traagilist ilu ja avar et need teinud ja rannat
 mõju on rohu inimuse kohta.
 N. filosoofilises areenimises tuleb eristada
 4 ajajänku.

Esimene periood oli N. täiesti Schopenh. ja

Vagneri mõju all. „Thu an Traagik, mitte idüll-
ne,“ nii said arm ka vanad juuka kirjandused, ja
kujutused seda arm traagidiate. Ümber elu on
võimata. Jõulainumiste väärilisteks tunustab N.
need arekondsed inimesed kes olid suu vastu
võivad seletada mineviku ja ette näha tuleviku.
Need inimesed nimetab N. „mitte-amaaga“ inimes-
teks, nendest ei saata arm, need ei usaltata.
Valusa hingelise küsi elas N. läbi siis kui ta
tuneti enese pettumus olevat Schopenh. ja
Vagnerist, see oli 1870 g.

Tõel peivastil hakkas N. kahtlema, kas
inimese mõttevõimele ülepääda seda võimet on et-
ta tõe suudab talada. Kas inimese suudab
ära täheledata mis on tegemine ja mis on mõõda-
mised; alataks kirjutanud armet seda mis juha
nõutakse loob ja mis lõhna kaotamist hakkab.
See kätte satuvad üksi liinud, kes juha liinud
värinud on, ning seda sellepärast praga võet
võim ei püüds. Kahtluse teel mõõda edasi minnes,

päidis N. rühmas väga positivistide laager juur-
 Kõiklase elu rühmaste kallab ta kam printsi-
 mäitapruus potama, nim raskelt ootustaus.
 Inimeliskud instinktor tahab ta parimutata mõist-
 valguse alla.

Positivistide vaade algas on Trautman
 filosoof Comte (1798-1857). 1826 a. algas ta oma
 positivistide filosoofia kursusega pöiale
 3me loengu päele päi ta vaimuhaiguse ja
 28. an ta tevis jälle poones. 1830-1842 a.
 kirjutas ta ühe oma suure töö: „Comte
 philosophie positive“. 1837-1854 a. kirjutas
 ta: „Système de politique positive“.
 Comte avas et taotleb on valvato poliitika
 ja sõnialue muutumine, aga see muut-
 mutumini natuke olenevaks muutus,
 mille iluapreestors Comte de enamast väga suure-
 Comte õpetas, et eiteadusvaldusid tuleb lüüa
 paatav filosoofia ja selles muutata ümber
 paatavaks usues.

Kolmas periood loetakse rätse Tähtsuseks; seda nimetatakse
 ka Zarathustri ajapööraks. N. katsub põhjalt tundma
 õppida skeptitsismi, ümber tagasi süü teadmisest
 sel, usule, võltsed; . . . avamised ning korda alal
 tunestamata elu rääkim. Kogu ajapöörul kestab
 pime pöetiline luuvis. Töö ning hirmutavad end
 väimised energia puhanguid. N. on usumatu, tung
 avates on ümberpa rühmese jumal püha huumor, ja
 ei tühise enam rumagi. Orgaaniline elu on järele, ja
 tal ei ole see ei korra ega vormi.

N. paradoksidega tuleb ettevaatlikult ümber käia,
 N. tundmaõppimiseks peab tunnust nimelema.

Kolmandaal perioodil piirab luu jaatavat meele.
 Need optimistlikud loodused mis meile vastavad,
 avalduvad tunda täides. „Chorguröte“, „Föhlreke
 Wissenschaft“, „Also sprach Zarathustra“,
 „Zenserts van Gut und Brise.“ Nais täides on N.
 karmidastel peen stiili meister ja mõttekav.
 Väga illoomustavaks tuleb pöörata N. tunnus, ja
 et orav ja peen pettus luuvis-täides täiesti

tarvilik on. Nis, kavalalt perdetud vale on nagu
 mürk mis rikkub; kes ei oska valetada, see ei
 tea mis tõde on. Sel, ilma nähtepuhil ei ole
 N. auates kindlat plaani. Tema asja paratamatuse
 osaks on igamugune Tagasi pöördumine; õpetus
 mingimugusest usumürgist on eksimuse, mis asja
 tarvilik on inimsele alal hoidmises, kui see puudub,
 mis veks elu täpselt rask. Inimene peab
 armema nagu loodust; tema inimese, välgaspaal
 hõvab ja kure. N. ütleb et meie tunded
 kui nad mingimugusest objektist moodustul saavad.
 looduses väärtus ei ole; meie mõistus tõde ei
 tunne ja sellepärast ei tule ka mõistus usaks.
 da; aga ta avab et sellele õigusele mida on
 taanud usule ja seltskonnas väga eujunenud
 arvamistele ja usutustele peab järgnema vaimne
 vabanemine aeg. See oleks kõige äärmuslik aeg,
 kuigi ta tuleks ainult ühikutele valitutele.
 Kaostunne on halb hingeline nõrkus; kõik mis
 elutseb tungib sevine poole, paanuse võime

päle. Kõige tugevamad ja kõige tugevamad inimesed
 on inka ajaloo edasi mõtlemiseks elanud. On rasked
 moraali: isandata ja orjast moraali. Õnnestunud
 N. autoritaatorid pöördunud ajal, tervet juttu
 ja kristlastel. Tema saab ühe üliinimese tiitli,
 kelle ülesandeks peab ise pöördumiseks olla.
 Kungategija on tugev inimene tiitli, ta on aru-
 puhustusest mitte-sündsatele tingimistele
 sattunud. N. on rasked kõltsed enesetahtumise
 näide; nõuab minustelt rasked distipliini,
 aga ka kangelas meelt ja kannatust.
 Kõigelt hindab ta traagilist elu ning kannatust
 vabad või tervet elu pimedat ja orjast inestiga.
 Ta hoiatab andumast tühistele mõnustumistele
 ja elu maistumistele ning mõistab kuni hukka
 need, "kes palju lühikeisi meeltes jätke andu-
 tuseks nimetada." Üliinimene läheb vahvalt vastu
 traagilisele ümbrusele. Nüüdse kõltsed energia
 kokkuvõtteks nõue ning kontrolli prodamine
 oma riide üle on seda määratlenud et N. ise

kergesti süttav karakter oli. Palju leppimatuid
 vastas rittis on tema puht poliitilistel lehekülge-
 del, kuid mõnede seaduskoode on ta kindlasti
 pööranud. N. vthras Sassa patriootide silmas-
 kirjastust ning amaanu püüdvat kindlust.
 Riigi mõiste rääb ta üheskõrgse kaja mõistega.
 chephistafelise ironiaga kõneles ta rahva-
 tajaat kodakaldest moraalist mis kartlikult
 tahab kaidutata pidiest egoistliku ämme
 susagel murpakeses. Kirjalt eksib aga see kes
 mingi murest anarhistlikka tundeid ei lüa-
 nult N. lehekülgedelt. Poliitilisel seaduskoode
 on ta konservator - pessimist, kes on rahva
 kõhikohtide isetegemise vastu. Tema arvates ei
 ole inimesed mitte ühesuguse väärtusega, selle-
 pärast ei tohiks neil ka õiguse ühesugused
 olla. Demokraatilisumine võib inimesed
 viimaseks. Karastust on inimesed ideaal,
 peab rikustama etta mis on suuri, hele ja
 pulge; ta seadab väljastpoolt kätt ja kaja

ja kehastab kõige põlvalt suutahtliku energiat.
Üliinimese peatavad programmid N. ei selgita.

Ülistus üliinimesest vms N. on mullini anna
irooniliste märkustega ja enese piiratud
skeptitsmiga. "Pilvise paanuse mee poolest
stunna anna ideadest ning imetamine need üli-
inimestes. Ah! väinud olen poestdest."

N. püüdis väinaks välja mingi rauda pessimis-
mide ja kaotas põik järgult endine uus inimene
ja inimesoone. Puht pessimistlikkude Tööde hõlps
kõnelevad näit.: "Helle pui laeas" ja "Bee Homo"
(õnnäe inimest) laadakse on N. hõlps kõige õnnetu
planeet ja inimene kõige saamatum luua, ning
välja püüda sellist ei ole.

Neljandat ajapäeva tunda tegutsenud võimegi
pessimistlikkus mõtte jäuetuse ajajärgus
nimetatada. Ilusaks sai ta väimlik laugus ja
mõtte regadus. Enne väimist lõppu elas ta veel
mõned ünnelikud päevad, uskus endesse ja
ekstasis. Kuid ta püüasid jälle sügavad

pehmuusoleku meeleheitel, mis vaheldusid enese
 ülistustega ja muu hulustusega. Nii rääkis
 ta: „Kõiks olen nii taun, nii teavimõttealine,
 mis riigutau nii hõvāt rannatun?“ Ta arvas
 koguni et hingelised ja füüsilised rannatun
 teinud kui inimsoo päästajad saadetud on.

N. kui Weimaris 25 aug. 1900. Aretzschale ideelise
 pöörandusel ei ole lüüvat amapõnanust.

Oma alustel põhjendab see eentide aja sifistide,
 reneraansi aja individualistide ja praatsuse
 valgustuse aja skeptikute õpetusel.

N. on teinud Max Stirneri mõju

Henrik Thun.

H. Thun ei ole mitte üksi kõige tähtsamate näite
 kirjanduse hulgas, vaid ta on märginud muutust ka
 Euroopa seltskonna vaimolikus elus.

Thun sündis Skienis, Norra maal 20 märts. 1828.

Tema enivanemad olid välgarõnnanud Daanid,
 Saksamaalt ja Schoti maalt. Ta oli põlvkond
 kaupmees ja tema maja oli seltskondliku elu kesk-

punktis. Pärast aga äpardunud isa äärmiselt ettevõttes ja
 ta jäi vaesus. Hooletust tuli seama elu ülespidamiseks
 sest haavitseda juba 15 aastast. Siis saanud keskkooli
 huvitust. Pärast kvalifikatsioonist asus apteegi õpilaseks.
 See aeg oli vaimulise pingutustöö ajajärk. Töötas
 igat ülejäänud tundi enese harimiseks.
 1848a. nimismees viigustas teda ja 1849a. kannab ta
 vaimustavaid loole kirjutamist. Sest apert on pänn
 ta esimese draama "Catilina", täis revolutsiooni-
 list vaimu. Siin on siigavalt puudutatud need
 konfliktid mis valitsesid idu ja seltskonna vahel.
 Nende konfliktide käsitlemine jäi Yhusele ka
 hiljem ammastatud aineks. Kirjandusliku töö kõige
 puhtas Ikuu eumast ka teaduste edasi haritav;
 vimalt väitub ta keskkooli lõputunnustust kätte
 saada, kuid see ei õnnestunud. Kõhustustes mis ta sel
 ajal kirjutas tuleb avaldada tema muu ümbruse
 aine. Seltskonna teadots. ahelate vastu on ta vaenuk.
 Ta on mitteroliv liige seltskonnas. Tema on rää-
 jõe ja vahatuks emuletaja, igasuguse tähtsusega

ja vaivuslikkuse kätetam vaenukane. 1850. aastal S
 Helthengi ettevõttekannet kaasi Stianias; Teine selt. Ri
 mekens on Björnsen. Arnele jäi puudusel Ri
 pätas muutunud ülikaasi astumist. Teine näidendi, m
 „Kaugelas kaelu“ sai ta tuttavaks kirjandus ringis. 18
 1851. aastal teta Bergenis rahvusloku teatri näite- va
 juhiks. Siin kirjutas ta mitu rahvusloku näidendi ka
 40-50 a. vahel oli Norra suuri rahvusliku teatri aeg ka
 ja sellest ajast on tingitud Teine Helthengi a
 näidendi rahvusloku põhjaks. 1857. aastal Hsen Norra 18
 teatri juhatajaks Kristianias. 7. aastal kirjutas ju
 ta Kristianias, mitmeid näidendeid; need peab ta
 võitlust seltskonnaga ja publikeerimise maitsetega. (M)
 Vahelst tungstakse ta põiale, kätetam näidendi
 „Armastuse komöödia“ pärast, milles nähti
 moraalselt alust kaigutamist. Daami-Preisi sõja S
 ajal 1864. aastal teta Rootsi ja Norra tegemist
 Lääritat viha tundis tühise ja tahtejäetud seltskonnaga v
 vastu, pätas Hsen kodumaa; ta arvas Rooma w
 elamist ja kirjutas sääl oma muusea töö. Brand (1866)

Siin ülistab ta tugevat ja ühtlast isikut. Roomas
kirjutab ta ra "Pee Gynt." Siin on nähtu, satüini
kodumaalstele elule. Tunnustab väärtustas
muudava tahtejäuetuse ja selle raskus oleku.
1808. asub Ilren Dresdeni. Siisub praegu 1875. elab ta
raheltamisi muineamis ja Roomas; näide ragedasti
kodumaast vaatamas. Tema muusust tunnuat
saga Euroopa. Tunnustab näitjult; rõtab kodumaa
anavaltustega vastu ja poeib iga ta sõna tähele.
1892. asub ta Kristianiasse elama. Tema haiguse
juurdumise anoreksistele vaatet. Pikk-indivindis nelli.
Lõpetus tema näidevõrd muulvad päige tähtsamat
muksa maailma kirjanduse. "Noorus ühting" (1869);
"Seltskonna laet" (1877); "Nurkumasa" (1879); "Rahva
kaenlane" (1882); "Keda Gakki" (1890); "Ohitaja
Solmers" (1892); "Kui meie muusid ärkame" (1899); jne.
Ilren suri 23.V. 1906. Tuhanded nites kõrgimate
vaimurandjatega, nende kas ka Norra kuningas,
vaatist ta poeib.
(1866) Ilreni juurele sai alguse meost muusid vaimu

puhanguist, millest ära "Zarathustra".
 Nietzsche õpetuse seostas Ihesu poeetis; Ihesu
 kõngetamine on ipal pool üks ja teine; need on
 kõik "Zarathustra" järelkäijad. Need on see arvamus,
 et inimese kõige suuremaks kutseks elus on muu-
 rida maailmapaigumist. See väime inimliku muu-
 rustamise poolt. Massi vaha ei tahi heidutada
 niisugust inimest, sest alles vahas tuleb näha muut-
 torki. Kaunistuste on ülemäärane ja õige kaunistus
 võrd augi see, kui eluaga alalõpmata tühi ja tühi
 ollakse. Suureks krambiks võtta!

Ihesu õpetus annab olema halastamata inimese
 vastu; ta õpetab võtkama ligimist niisugiselt
 armastuse viimel. Käesoleva aja viletsad inimesed
 tahab ta panna taguda tulevase lepitavate
 muudatuste nimel. Kõikidesse omavõttes tundub
 tõrjumine armastus kogu inimuse vastu. Ühke, egoistlik
 kõngetamine, peab olema ikk Ihesu armastus; mis
 meeldab küll ära lugemata muu nõrga taht-
 jõuga inimesi, kuid sel on võrgum meele.

Muinsoo rahameest i too sõnnaalus printsiibid ega ka
 masside üline töö ja tegevus, vaid seda taavad
 autoritaaterid inimeses an nuna aluses tegevuse
 ja kes nuna, nina' eot hakkuvad. Iseme tiat
 kehtib igal pool nii ette kaugelane kes vaimu
 on seltskonnas, neda nuna; mõõta ei väi ega
 neda seltskonna tarapinnaga, kes on ühiskond ja
 mitte ainsaks. Igal pool laab see inimese
 välisvõimust. Seltskonnas on nina nina
 to tuleviku nina.

See tüüp on kõige enam reaktant leitud
 "Brandis". Tema ideaal on avaldatud lauses:
 "Ole ühiskond reaktant, ega ole täielik." Nii on
 põud ja ühtus tahtsamat. "Brand" ei jätust
 nina nina tegevus nina; ei ei nina nina ega
 nina nina nina nina. To ei ole sõnna nina
 ega ka liberalismi pealehoorja. To jätust
 nina nina ja see on: igas nina nina
 lahti nina nina nina nina nina nina
 nina nina nina nina nina nina nina

ainsatse minu; Või delda ainsatse, minna' K
 sest ja laupida kelle vastu. Misugune e
 on igasuguste suvete vastu, tulgu need M
 niigi, kiriku, parteide või eltskannu poolt; K
 või ühegi elaniku poolt, moralistidest t
 vaadetest, igasuguste misuguste vaadete eest d
 tuleb vältida, sest need takistavad inimest N
 täielikult areenemisele jõudmast. Arvult, mis m
 vastu on inimesele kohustatud; igasugune hävitamine T
 enesest vält ning äratada lövi takti püüda d
 Ning peab ainsatse puhtaks tahvliks, las T
 kirjutab sinna jumal ainsatse sõnaga. "Tee mine N
 kaotama, kui tagane" ütleb Bhaast. S
 Hea inimese armastab Ihesus sellest kirjutada, K
 kui inimese üliinimene ääres, kui ta väime m
 ülemuse kriitiliseks on teinud enesest, minna', m
 "ohustatu on," ütleb ühes Ihesus kangelasele d
 Zaratustra sõnaga, "erisradelt pöördudes s
 õpetus, et maan, mis hulk, lohe inimesuse d
 tunnu on; kas maan täiesti elule taunis läheb?" N

Kõn areab et peitlõnu seltskonda hävitada mingi
 euriatega ei ole, vaid lihts tulekski hävitada.
 Ühinevus enamus ei võigi tungida nende sõrgusteni
 kus vähesed seistes inimuse seelivalis loovad need
 tões ja võistavad nende eest.
 Mis puutub naisesse, siis seirab Kõn ka selle
 Nitsche seisukohta. „cheke ämm on - mingi tahom
 ing naine ämm on - tuma tahab.“ Need peab rask
 tuma sõja vastu, naist sõjakuute väimustajaks.
 Need aforismid määravad ära ühe loogika
 Kõnini ilmutavaate, see aras mis puutub naisele.
 Naine ei loo kun väärtusi ega luunta end otseko
 Seta missiooni tähts ta ühes mehega. Üksimees on
 sõjamees. Zarathustia arvamine jõule peab naine
 mehes ülesõitima lapse, s.o. ellu rutsumata tuma
 „minna“, mis on kaduma läinud; ta peab abiks
 olema mehele selle mure ja raske ülesande täitmi
 sel, mida nõuab Kõn mehele. Ta aitab mehel
 olla kõikumata, tumeis enesele ja teisele.
 „Naine hävitab mehes keldumised kumprumussidele ja

kuuist teda hukkuma oma rüu eest võideldes.

Tuleviku üliinimuste niigi loomiks on naise töö
nõuama tähtis kui mehe oma; nende liidu
mõte on hästi formuleeritud Brondi sõnadega:

"Üks, kes on mees, pringutab oma jätku võistlus,
teine - artist - väin tema haavaid."

Üks on nõuab et igatüüsi väin, oma kätte kätte
järele, igatüüsi on võimalust oma jätku proovida.

"Si ole nõuad ega kuis ei võiget ega madalat,
"kõik ühinevad sõnad tulevad teie minustale
muidu ei astu teie kumagi vüüst saamum.

Tävis on rohata igatüüsi kes teie tahtjäre
maksmapraaemisel viisi tul es on. Kõik mis
teie vandeis, on mää, väin mis teie tahtjäre
on paha.

Valdemar Grünthal (Ridala)

Sünd. 31 V 1885. Aukus. Käis Kuresaare gümnaasiumis; õppis Helvungi üldkoolis keeleteadust ühes Surti ja Saviruga; mure ka kirjandusliku. Oli Tartus B.N.K.S.T.G. koostöötajaks. Praegu üliõpil. stipendiaat, valmistab Soomes väitekirja keeleteaduse vastu. Oli ka Tartu raamatukogu.

Ridala ei ole nii populaarne kui G. Surti, kuid tema teit avustavalt vaadates ei jää ta Surtist maha. Surti kirjutas loeulud hulkaale ja sai nädala populaarsuse. Kui G. Surti iga nädal avaldab õhku, siis on Ridala täiesti vastand. Ridala räägib vaadates ei saagi lüüa tema hullest, kuid kahtlemata on see parempoolne. R. ei kuista see mis tema nimele gümnaas. R. on sündinud loeulud vaatluslikest samast perekonnast poestiliste sünnimiste suhtes peab R. lõpmis. Arvut vürus täas "Ringi ümber kodumaa" on mõned sarkastilised postid kodumaa sünnimiste kohta. R. ei ole kõigi kodaga rahul olla, pöörab mureks vii väga. Mõnest Ridala

poliitiline elu ei huvita. R. on kindlalt individuaalne. Tema hundes on selged individuaalsed jooned, mille av
 prolekt ta hamekand on Eesti kirjanduses. Tema me
 asute võib ~~ei~~ ole suuri ja see võimaldab tema mu
 tevõimude. Ta tundub üpris lasevna Eesti kirjanduses, Ri
 una sujuvuse an ta nü kindlalt et tema kaastööt to
 ei leita, teda ei või kellekiga võrrelda. Oma vägijaga va
 laotis taotleb ta rõõmsana mida püüdnud teha, et ol
 Noor-Eesti kirjandusel peab vägijandana kõik hinge -ki
 viimendusest ja värvist. Et R. Täiesti mõista su peam ka
 nägema R. kodu, kogu kuni R. una esimene muljet Ma
 an saanud. [Väin Anu ja Saare m. vahel; 3 versta kütse ke
 taime, pole veri, kofarad] Õppimise põhjani tundma ri
 Saaremaa maastikku ja iluand. Saaremaaale minna, si
 tundub võrreldavasti astumist (40-50 a.), inimeste elu an P
 isoungune, tundub midagi muistne eurafroni, ta, mu
 leidub vanat ja muistset. —
 Seda arvailist ilu näeb R. nagu sisse ruumid olevat ni
 ja vägijandab kda una hundes. Tema on saanud kogu n
 Ranna maastik kerkib üles tema huletunnet. m

Pikkemat Tööd astub R. vaimast kaugemale,
 avastunud hirmuorku alad; kuni lei kaugusest kogu
 meri, mere lõpmatus ei ole sün. See muistis rai
 harrastus see ligutab Quintali klassika aja
 kirjanikele. Kui ta atsekake mees ei jälegi süs on
 ta neelt üle võtnud septsu raku. R. hullestus
 vältub hullestam raku. Beethoven Tööd näivad
 olevat temale päige kohalolemas ja need on andnud
 -ri temale tähelepanemist õesti muemas hünksan.
 Kõis R. oma hullestus vms hulle raku avastab?
 Hõilokult hünksan vägivandad hünge atsekake,
 kuid R. hla ei ole. Kuna tundub R. ei vägivand, ta
 kirjeldab loodust, kuid fraigutab nia nia praegu
 subjektiivsust, et siit kehtib nia tema enese ilu.
 Põlides on elegantsid vägivand; inäranis on
 hünksanad tema õhtu põlides, päeva vms vaimal.
 Loodus meelolevad Töölõ atsekakeselt, vägi=
 nielend meelole ei ole. Tema loodusepõetisuse
 nimenetis, tuttav alles vähegi nante napaivan
 maast ruka, võib raka põliti meele ette kujutada.

Bruno Kallas on nimetanud Riidalat eestilooma-
 lauluseks kui teist. Tegema - rahulikkus, need
 on küll puht raama elementaarsed puoned. Vastavust-
 on näha juba R. lauses. Raske pööramus ja uus
 pööramus tuleb haussas ja teiste täides. See tuleb
 mõtte on täis: „Ringsi mõõta kotumiseid“ näitab
 tähtsust, kuid siiski tunduvad mõned kohad siiski
 tatus olevat puht luletoja seltsimise. R. on tui
 oma alale. R. näkse armastavat uia amapärane-
 surt, ei mingi sugust voolu ei lae ta enese pööale
 mõjutab ei hoolet kriitikat, pööab tuius eneselle.
 Kaalimatus liigiga vastu. Sainatõu amapärane
 Ta on väga kirjutanud sünni muuretest ja Viidema
 =ni sünnirahmatust ja on meid mahutanud uia
 Täidesse. Need hauldand sõnad teivad teivad lugemise
 raskes suid sellest ei näi R. kuulivat. Liigiga
 avarusest ei xüni midagi. Välisruus ei näi R. olevat
 õnnet kõvale hüdianut ei enne. Kas on üigustatud
 R. see rohe ja amapärane sõnade tarvitamine?
 Need sõnad, puht praktiselt teivad tuius täid

tundmatas; vanemuus seal. Võib olla et see annabki
 selle annapõhisele R. tööle. Muudatuse huvi
 kda vana loone - ürgi seel, kuid see ei lähe sordis.
 Kaasgu süngi ei erine R. töös, isiklik valu.
 mõnes harvas huleluses näeme R. kui inimest.
 Kuigi tundub mingisugust nootikat, siis on see
 nägematu eostatav mis on peidetud looduse melle-
 olude eest andumise vaipu.

2 huleluse sugu. "Võllem Quintthali loodud" (1908)
 "Kaugel vaimad" (1914) Siduliseel tõlitud ühte.
 Tõpud on eepilist hulel. Ürgum on asunud
 eepilise hulel alale. "Ürgum vaim" (1915);
 "Merimesti" (1918); "Saarnak" (1918).
 "Ürgum vaim" ta seletab mere röörijast. "Merimesti"
 rõõpab rahva hulel vaimi - nende röörimise lugu.
 "Saarnak" eepilise-tüüpiline huleltoos, vaimu
 muistsete seaduste. R. on tõlkinud Tammest
 "Süütu"; raamat kirjutas kuid üs, huseamatet
 raamatutest. Ta on kirjutanud ka arvutustest
 tõn. "Ürgum husemat 50 e. vaimipäevad". Tõn kirjutas.

Autropolaegiline töö, tõi küsimusele on ta ka kirjutanud. Ar
 „Eestiks” - kirjutanud raskel päeval, ei ole aega ol
 otsustada tõstnud. Tüna teemiseks on veel „Eesti kirjandus” Jä
 „duse ajalugu Eesti keelele”. Ei ole tüvikult M.
 iluud.

Jakob Kändmets.

Sünd. 29 juul. 1871. Saaremaa, Kõndla kihelkonnas, Te
 Päi külas, Linnepu talus. Selle küla Linnepu ka
 kirjandus ise ühes rühmas. Varasem lapsepõlv
 on tulnud M. kooli käia, aga ta ütles et ta
 on tüna rühmas ammutis olnud. Sellist meetod
 ja kogu järgest (sõnaga) on ta kõige kirjutanud.
 Kodu valitses kindel sõda ja liikumine käis
 ettemääratud rada. Näht. perekonnaliikmeid
 käest, kuid töötamist ei tundunud sest pere oli
 rum. M. isa pidas kogu rühma juhtimist ja neid
 taoti sageli kogu, ja lasti ka ajaksti.
 Koolikandurid sai M. Kanda rühmas.
 Juha 17a. vaimult algas M. kooliõpetaja ameti, va
 pidas teda entes Saaremaal, siis Läänemaal vü

Ahmus ja siis Harjum. Alamus ja Pius. Kooliõpetaja
 oli M. Kuni 1903a. Nis asus ta ajakirjandusse
 tööle, esiti "Uue aja" toimetusse. Sellest saadeti on
 M. ajakirjandus tiidid teinud. Kui 1905a. "Uus aeg"
 kinnis pandi nis asus ta "Päevalehe" toimetusse
 ja pääb sinna kogu aaks. Lühemat aega "Tallinna
 Teataja" kaastöölise olnud. Olgugi et ajalehes tõi
 kõige raskem amet on, on ta ameti nii palju aega
 leidnud etta hulk raamatuid on muutnud kirjutada
 Teoste nimekiri mis M. sulest on ilmunud on praeg
 "Lepituse ingel", "Tulene", "Kotumäe varnused",
 "Oma äest", "Rasked patad", "Talgud", "Vana
 käreveri", "Tont", "Isa talust", "Värsitud",
 "Küla", "Meri", "Maafööd", "Kriigekajane Röömen",
 "4 päeva", "Põlhad", "Kõrnuma jutud".
 Nästemiängud: "Kortlane", "Enna".
 Jätkab mõndumets kuulub naistite hulka. On olnud
 mõtmesugused naiste. On need kes otsivad elu
 vajurkülgand ja sellel otsusel seetemaadaga üht
 rüü opanthoanis on. On ka need kes jäävad elu

Tundeisteks vaatataks. Kõigi nad negatiivsed ole-
 kodavad ja pargastavad, ei esine nad kunagi kohtu-
 mõistjatenas. Viimast hüljast tumele Aug. Kõlle-
 ja nende hulka kuulub ka Mändmets. Suuremas
 osas anna täiesti on ta jäänud printsiivse külgele
 hääletustlohuks vaatataks. Tema arusaamaks aines
 on mulluolulsi põlta liina, kirjeldada tundeist ja
 mellaat kodumaa olulisi. Täiesti saate ja rannas
 külade patriarhaalsed kaubad, näitab kuidas
 aastaravade traditsioonid tugivannad on reii isik-
 õnn, ja perekonna liikumete näis vaherand. Arutu hulk
 väikesed mälestusi on M. kaasa võtnud anna noor-
 aastast kodukülalt. Need mälestusi hõlmatas ta ja
 kühleb nune soojusega nend kogus: "Isa talus".
 M. nune mat raamatust sõltatakse; sellist novelli
 kogus; põnnuvalt ja fautavastata vanni antud.
 Selle tõnal on terve teos, mis mõtlemiseks on
 kui "Isa talus"; ühe külge, liialt liinoleone, mis
 mälestus liialt hõlmatas. Põnnas teus teadus, "Kõr-
 mas jutud". Mändmetsal on elund näid õpetajaid

tunde rahvaste kirjanduse hulgas: Alu (Saare), Turgenev,
 Choparrance (prants.). Kuigi palju on ta armastanud
 choparrancest ei ole armastanud, kuid et ta polegi armastanud
 Turgenevist ja Alu on siin. Erinevalt Turgenev-
 tundub mõnelt poolt kerge järeldamist eüti juttu.
 „kõik jääb“ järeldamist Alu choparrance ja kirjuti-
 laadi poolest („Saare“). Võrreldes aga mõndamist Alu
 ja Turgeneviga pole juuri erinevusi M. intellektuaalse-
 vaimu mõtte või sihtavale ei ulata kui selustel. M. ei ole
 arenenud intellekti ja sellepärast jäävad tema ise loomus
 kirjeldavad nad Turgenevi armastat kaugele maha. Kuid
 eüti ei saa selata M. sugulast mõelga. Kuid M. süvenemine ole-
 jõudnud, mis tuleb seda kõige pealt selata M. kirjutamine
 seda ja mõnele võrreldes mõndamist, Eesti kirjanduses.
 Ka on Turgenev M. päris töid ajakirjaniku kutsa.
 Otsustamine liiva mure on Turgenevi elus M. Tõde
 väga töötamisel. M. ei jätke mõndagi muud. Tõde-
 kirjelduste võrreldes loobub loobumise n. n. korporealis-
 seimused mis mõnele mõnele kutsa kirjandusest.
 Nähtavasti sugi ajalike kui mõelga M. Toimetus

lauas teguist tegi, tunduks tõi lii pääl niõju avaldas.
 Üldelt on keel kerge, jäljetani keel, magada võtta,
 tundelone kirjeldamis keel. Kui muu aga M. etteheted
 tundu keele asjus, siis proovis arvesse võtma, et sel ajal
 kui M. auna mõmest täid kirjutas, mis palju muut proovet
 putu ei võimul alla. Tähtelt näuti, mis püüvat isanditiku, ka
 algupõlvastelt tähtelt. M. vab. Teatloost viimase tei, ande
 täid mis küll vähe tähelepanutuks said. Näeme et M. auna
 käärit ja väärustus kirjandusest ei püüand ja et ta
 suuelt puult püüdis just sellegust kirjandust äetis
 arendatq. M. täid on sagelasti abitud kaunustproovis ja
 stiilist, puht keelelste puudustega. Väärustus jääb et
 kirjandis mis peaaegu kumagi ei püüri. M. on peaaegu
 käigi tööde jäätand võltsimatus ja otsusteliseks.
 Nähtlari tundeliseks uual elu kirjutajaks. Kõnel emal
 on aga M. süski kahtet teinud auna pääsalalet mõnem
 kirjanduse vaadluse kõvale lüheda. Nüüdust kõvale
 lühendust, ajavahetule teatid mõõdul järelarumamust
 väime leida novellide kogust: „Väärustus.“ Peab juure
 tähtendama et nad tal pole äärmustunud.

Declineerimise näide: vöti.

Singular.	Plural.
Nam. - vöti	- vötmes
Gen. - vötme	vötmetel
Akk. - vötme	vötmes
Part. - vötet	vötmes
Ill. - vötme	vötmetesse
Iness. - vötmes	vötmetes
El. - vötmetest	vötmetest
All. - vötmetele	vötmetele
Adess. - vötmetel	vötmetel
Abbl. - vötmetelt	vötmetelt
Termin. - vötmeteni	vötmeteni
Transl. - vötmeteks	vötmeteks
Kam. - vötmetega	vötmetega
Abess. - vötmeteta	vötmeteta
Insiv. - vötmetena	vötmetena

Ära aja vötme auku lõhki.
gen.

Prüü tag vöti